

ประโยค ป.ธ.๔
แปล มครเป็นไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๐

๑. อภิกุณฑาย รตติยาติ ปริกชีณาย ปจมายามสงฆาตยา รตติยา ฯ
 อภิกุณฑา ฆนเต รตติ นิกขนโต ปจโม ยามอตยาทีสุ วีย เหตุถ อภิกุณฑตสทโท
 ขเย วตตติ รตติสทโท ปจมายาเม ฯ อภิกุณฑตวณณาติ อภีรุปัจฉวี ฯ

อภิกุณฑเตน วณเณน สพพา โอภาสยํ ทิสาทยาทีสุ วีย เหตุถ
 อภิกุณฑตสทโท อภีรุเป สุวณณวณโณ ภควาตยาทีสุ วีย วณณสทโท จวีย ฯ

เกวลกปฺปนฺติ อนวเสสํ สมฺนตโต ฯ เกวลสทฺทสฺส เหตุถ เกวลปริปฺพุณฺณํ
 ปริสุทฺธํ พุรทฺมจริยฺหนฺตยาทีสุ วีย อนวเสสตา อตฺโต เกวลกปฺป เวพฺพนํ
 โอภาเสตฺวาตยาทีสุ วีย สมฺนตภาโว กปฺปสทฺทสฺส อตฺโต ฯ โอภาเสตฺวาติ อากาย
 ฝริตฺวา จนฺทสุริยา วีย เอโกภาสํ กริตฺวาตฺยตฺโต ฯ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺติ ยตฺถ
 ภควา นิสิตฺติ ตตฺถ คตา ฯ ภูมฺมตฺเถ กรณฺวจฺนํ เหนฺตํ ฯ เยน วา นานปฺปการ-
 คุณฺวิเสสาธิปฺปายสงฺขาเตน การเณน ภควา เทวมนุสฺเสหิ อุปสงฺกमितฺโพ เตน
 การเณน อุปสงฺกมิตฺติ อตฺโต ฯ

อุปสงฺกมิตฺวาติ อุปสงฺกมฺนาวสานทึปนํ ฯ เอวํ วา คตา ตโต อาสนฺนตฺรํ
 สตฺถุสฺมีปสงฺขาตํ จานํ คนฺตฺวาติปฺยตฺโต ฯ อภีวาเทตฺวาติ วนฺทิตฺวา ฯ เอกมฺนตฺนฺติ
 เอโกภาสํ เอกปฺสฺสํ ฯ ภาวนปฺปสฺกเมตฺตํ ฯ

๒. เอวํ ตาว อามิสปุชชา มหปผลา โหติ โก ปน วาโท ปฏิปัตติปุชชาย ยโต
 เย กุลปุตฺตา สรรณคมนสิกฺขาปทปฺปฏิคฺคหณอุโปสถงฺคสมาทาเนหิ จตฺตฺปาริสฺสุทฺธิสึเลหิ
 จ อตฺตโน คุณฺเหหิ ภควนฺตํ ปุชฺเชนฺติ เก เตสํ ปุชฺชาผลํ วณฺณยิสฺสสนฺติ ฯ เต หิ ตถาคตํ
 ปรมาย ปุชฺชาย ปุชฺเชนฺตีสฺสึ วุตฺตา ฯ เกน วุตฺตา ฯ ภควตา ฯ ยทา หิ ภควา
 มหาปริณิพฺพานมยฺจเก นิปชฺชติ ตทา ทสฺสทสฺสจกฺกวาฬเทวดา อิมสฺมึ จกฺกวาฬ
 สนนฺิปตฺติวา ทิพฺพมालาทิหิ ภควนฺตํ ปุชฺเชลฺลํ ฯ อถ ภควา นิปฺนโนเยว ปจฺวีตลโต
 ยาว จกฺกวาฬมฺุชฺชวณฺณิยา จกฺกวาฬมฺุชฺชวณฺณิโต จ ยาว พฺรหฺมโลกา สนนฺิปตฺติตาย
 ปริสาย มหฺนฺเตน อุสฺสาเหเน กตํ มหาสกฺกาเรํ ทิสฺวา อานนฺทตฺเถรสฺส มหาปริ-
 นิพฺพานสฺสฺสฺเต วุตฺตนฺเยน ตํ สกฺกาเรํ ทสฺเสตฺวา เตนาปิ อตฺตโน อสกฺกตภาวเมว
 ทสฺเสนฺโต น โข อานนฺท เอตฺตาวตา ตถาคโต สกฺกโต โหติ ครุํกโต มานโต
 ปุชฺชิตฺโต อปฺจิตฺติ อาห ฯ อิหํ วุตฺตํ โหติ อานนฺท น มยา ทีปฺงฺกรปาทมฺุเล นิปฺนเนน
 มาลาคนฺธตฺตฺริยสงฺคีตानมตฺถาย อภินิหาริ กโต น เอตฺตตฺถาย ปารมฺิโย ปุริตา
 ตสฺมา น โข อหํ เอตฺถาย ปุชฺชาย ปุชฺชิตฺโต นาม โหมีติ ฯ กสฺมา ปน ภควา อณฺณตฺถ
 เอกํ อุมฺมารปฺปฺพมตฺตํปี คเหตุวา พุทฺธคฺุณฺเ อาวชฺเชตฺวา กตฺถาย ปุชฺชาย พุทฺธณฺญา-
 เณนาปิ อปฺริจฺฉินฺนํ วิปากํ วณฺณตฺถวา อิธ เอวํ มหตี ปุชฺชํ ปฏิกฺขิปปตีติ ฯ ปริสา-
 นฺุคฺคเหเน เจว สาสนฺสฺส จิรณฺุจิตฺติกาเมตฺถาย จ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอเป็นไทย

๑. สองบทว่า อภิกุณฑตาย รตติยา ความว่า เมื่อราตรีคือปฐมยามสิ้นสุดแล้ว ฯ
จริงอยู่ในคำว่า อภิกุณฑตาย รตติยา นี้ อภิกุณฑ ศัพท์ ใช้ในอรรถว่าสิ้นไป รตติ ศัพท์ ใช้
ในอรรถว่าปฐมยาม ดุจในประโยคทั้งหลายเป็นต้นว่า พระเจ้าข้า ยามที่หนึ่ง ผ่านไปแล้ว
คือ ปฐมยามสิ้นไปแล้ว ฯ

บทว่า อภิกุณฑตวณฺณา คือมีผิวดงาม ฯ จริงอยู่ อภิกุณฑ ศัพท์ในคำว่า อภิก
กุณฑตวณฺณา นี้ ใช้ในอรรถว่างดงาม ดุจในประโยคทั้งหลายว่า (ใคร) มีผิวดงาม ยังทิศทั้ง
ปวงให้สว่างอยู่เป็นต้น วณฺณ ศัพท์ ใช้ในอรรถว่าผิว ดุจในประโยคทั้งหลายว่า พระผู้มี
พระภาคเจ้ามีพระฉวีดังทอง เป็นต้น ฯ

บทว่า เกวลกบฺป คือ ไม่มีส่วนเหลือโดยรอบ ฯ จริงอยู่ ความไม่มีส่วนเหลือ เป็น
อรรถแห่ง เกวล ศัพท์ ในคำว่า เกวลกบฺป นี้ ดุจในประโยคทั้งหลายว่า พระผู้มีพระภาค
เจ้าทรงประกาศพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ไม่มีส่วนเหลือ เป็นต้น ความเป็นโดยรอบ
เป็นอรรถแห่ง กบฺป ศัพท์ ดุจในประโยคทั้งหลายว่า ฯฯ ยังพระเวฬุวันให้สว่างโดยรอบ
 เป็นต้น ฯ

บทว่า โอภาเสตฺวา คือฉายพระรัศมีไป อธิบายว่า ทำให้สว่างเป็นอันเดียวกันดุจ
พระจันทร์และพระอาทิตย์ ฯ

หลายบทว่า เยน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิ ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ
ที่ใด ก็ไปในที่นั้น ฯ จริงอยู่ สองบทว่า เยน เตนฺ นี้ เป็นตติยวิภัตติใช้ในอรรถแห่งสัตตมี
วิภัตติ ฯ อีกอย่างหนึ่ง อธิบายว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า อันเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายพึง
เข้าไปเฝ้าด้วยเหตุกล่าวคือความประสงค์คุณวิเศษมีประการต่าง ๆ อันใด เทวดาก็เข้าไป
เฝ้าแล้วด้วยเหตุอันนั้น ฯ

บทว่า อุปสงฺกมิตฺวา เป็นบทเครื่องแสดงอวสานแห่งการเข้าเฝ้า ฯ อีกอย่างหนึ่ง

อธิบายว่า เทวดาไปแล้วอย่างนี้ ไปสู่สถานอันนับว่าใกล้พระศาสดา ซึ่งชิดกว่านั้น ๆ
บทว่า อภิวัตเตตวา ได้แก่ถวายบังคม ฯ

บทว่า เอกมนต์ คือโอกาสแห่งหนึ่ง ได้แก่ ข้างหนึ่ง ฯ บทว่า เอกมนต์ นี้ เป็นน
ปุงสกลิงค์แสดงภาวะ ฯ

๒. อามิสฺนุชายังมีผลมากอย่างนี้ก่อน จะป่วยกล่าวไปไปถึงปฏิบัติบูชาเล่า เพราะ
กุลบุตรเหล่าใดบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยคุณทั้งหลายของตน คือด้วยการถึงสรณะ การ
รับสักขาบท และการสมาทานองค์อุโสถกที่ดี คือด้วยปาริสุทธิศีล ๔ กัฏฐิ ชนเหล่าไหนเล่า
จักพรรณนาผลแห่งการบูชาของกุลบุตรเหล่านั้นได้ ฯ เพราะว่า กุลบุตรเหล่านั้น ท่านกล่าว
ว่า ย่อมบูชาพระตถาคตด้วยการบูชาอย่างยิ่ง ฯ ถ้ามว่า ใครกล่าว ? ฯ ตอบว่าพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ฯ แท้จริง เมื่อคราวที่พระผู้มีพระภาคเจ้าบรรทม ณ พระแท่นที่มหาปรินิพพาน
เหล่าเทพยดาในหมื่นจักรวาลประชุมพร้อมกันในจักรวาลนี้บูชาพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วย
สักการะทั้งหลายมีมาลาทิพย์เป็นต้นแล้ว ฯ ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าบรรทมแล้วนั้นแล
ทอดพระเนตรเห็นมหาสักการะอันบริษัษผู้ประชุมกัน แต่พื้นปฐพีกระทั่งขอบปากจักรวาล
และตั้งแต่ขอบปากจักรวาลกระทั่งถึงพรหมโลกทำแล้วด้วยอุตสาหะใหญ่ ทรงแสดงสักกา
ระนั้นแก่พระอานนทเถระ โดยนัยที่ตรัสไว้แล้วในมหาปรินิพพานสูตร เมื่อจะทรงแสดง
ความที่พระองค์ไม่เป็นอันบริษัษนั้นสักการะแล้ว ด้วยมหาสักการะแม้นั้นแลบูชา นบนอบ
แล้ว ด้วยสักการะมีประมาณเพียงนั้นหามิได้เลย ดังนี้ ฯ มีคำที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้
ดังนี้ว่า ดูก่อนอานนท อภินิหารอันเราผู้หมอบแทบบาทมุลของพระที่ปังกรพุทธเจ้า ทำแล้ว
เพื่อต้องการมาลาของหอมดนตรีและสังคีต ก็หามิได้ บารมีทั้งหลาย อันเราบำเพ็ญแล้วเพื่อ
ต้องการมาลาเป็นต้นนั้นก็หามิได้ เพราะฉะนั้น เราจึงชื่อว่าไม่เป็นอันบริษัษบูชาแล้วด้วย
การบูชานั้นแล ฯ ถ้ามว่า ก็ในพระบาลีส่วนอื่น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพรรณนาวิบากของ
การบูชาที่บุคคล ถือสักการะแม่เพียงดอกสามหาวดอกเดียวระลึกถึงพระพุทธรุคณทั้งหลาย
กระทำแล้ว ว่าเป็นวิบาก ที่แม่พระพุทธรุคณ ก็ไม่ทรงกำหนดแล้ว เพราะเหตุไร ในพระบาลี
ส่วนนี้ จึงทรงคัดค้านด้านการบูชาใหญ่อย่างนี้เสียเล่า ฯ แก้วว่า เพราะทรงอนุเคราะห์บริษัษ
อย่างหนึ่ง เพราะทรงมีพระประสงค์ถึงการตั้งอยู่ยั่งยืนนานแห่งพระศาสนาอย่างหนึ่ง ฯ